

νομίζω ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ ἀνωτέρω ἐξέθηκα, ἐκ τῆς προθέσεως τοῦ ν' ἀνατρέψωσι τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦ Χίλλ, ὃ ὅλως ἀνυποστάτως ὑπώπτευνον, ὥς προτιθέμενον νὰ μετατρέψῃ τὰς νέας Ἑλληνίδας εἰς Διαμαρτυρομένας. Καὶ ἐγὼ μὲν, λαβὼν τον λόγον, ἐξέθηκα ὅτι οὐδὲν δικαίωμα εἶχομεν ν' ἀνατρέψωμεν αὐτὰς τῆς ὑφισταμένης Ἑταιρείας τὰς βάσεις, ὅτι δὲ ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου τὸν κανονισμόν εἶχεν ἤδη ἔτοιμον τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, οὗ τότε ἦμην ἐγὼ αὐτὸς Σύμβουλος, καὶ ὅτι εἶχομεν ἤδη γράψῃ εἰς Ἑλβετίαν, διευθύντριαν προσκαλοῦντες ἐκεῖθεν ὥστε περιττὸν ἦν νὰ ἐξαντλήσῃ ὁ Σύλλογος τοὺς πόρους του πρὸς σκοπὸν ξένον αὐτῷ καὶ δι' ὃν ἐλήφθη πρόνοια κυβερνητική. Ἀλλ', ἰδὼν ὅτι ἐματαιολόγουν, ὅτι τὰ τῆς συνεδριάσεως ἦσαν πάντα προπαρασκευασμένα, καὶ ὅτι οἱ ὀργανώσαντες αὐτὰ εἶχον τότε καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως, ὥστε, ὅ,τι ἐψήφισον ἐδύνάτο νὰ θεωρηθῇ καὶ ὑπ' αὐτῆς ἐπικεκυρωμένον, ἀπεχώρησα καὶ ἔπεμψα τὴν παραίτησίν μου ἐξ Ἑταιρείας, ἣτις εἶχε παρεμβῇ τοῦ σκοποῦ της. Οὗτοι ἦσαν οἱ λόγοι δι' οὓς, καὶ μετὰ πολλὰ ἔτη δὲν ἔχρινα εὖλογον νὰ δεχθῶ τὴν προσενεχθεῖσάν μοι προεδρείαν αὐτῆς· οὐδ' ἐφαίνετό μοι μεταβαλοῦσα δι' ἐμὲ τὴν θέσιν αὐτῆς ἢ περίστασις, ὅτι ὁ Ἀρσάκης, ὑπ' εὐγενοῦς φιλοπατρίας ἐμπνεόμενος, ἐν ἀγνοίᾳ τῶν προεκτεθέντων, ἐδωρήσατο τῇ Ἑταιρείᾳ ὅλην περιουσίαν, δι' ἣς ὠκοδομήθη καὶ συνετηρεῖτο λαμπρὸν Παρθεναγωγεῖον, ἀνατρέφον μάλιστα τῶν εὐπόρων τὰς θυγατέρας, ματαιῶσαν ὅμως τὸν ἐθνικὸν σκοπὸν, δι' ὃν εἶχεν ἰδρυθῇ ἡ Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρεία. Καὶ εἰς τὰ καθέκαστα δὲ ταύτης, ἰδιωτικῶς διοικουμένης, ἡ βελτίωσις δὲν ἐδύνάτο, κατ' ἐμέ, νὰ ἐπέλθῃ ἢ ἐνεργείᾳ τῆς Κυβερνήσεως, ἥς πρώτης καθήκον ἦν νὰ κανονίσῃ τὰ περὶ μορφώσεως διδασκαλισσῶν.

Σύλλογος Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.

Τόσῳ προθυμώτερον δ' ἐδέχθην τὴν γενομένην μοι πρότασιν, τοῦ νὰ καταταχθῶ εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ *Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων*, διότι οὗτος, πρωτοβου-

λία λογίων τινῶν (Δοσίου, Περ. Ἀργυροπούλου, Σαμουρκάση καὶ ἄλλων, οἷς, κληθεῖς, συνέπραξα καὶ ἐγώ), εἶχε συστηθῇ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἵνα πληρώσῃ τὸ κενόν, ὃ εἶχεν ἀφήσῃ ἢ ἐκτροχιασθεῖσα Φιλεκπαιδευτικὴ Ἑταιρεία. Τοῦτον ἐπὶ τῆς ἐπιστροφῆς μου ἐκ Γερμανίας εὗρον προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ φίλου μου Κωνστ. Παπαρῶρηγοπούλου, ὅστις ὅμως δυσареστηθεῖς ἐξ ἐπεμβάσεων τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τοῦ τελευταίου ὑπουργείου (Δεληγιάννη), παρητήθη, καὶ ἀντικατέστη ὑπὸ τοῦ κ. Πασπάτη, ἀνθ' οὗ, ἐπίσης μετὰ ἐν ἔτος παραιτηθέντος, ἐξελέγην ἐγώ, ἔμπειρον βοηθὸν ἔχων τὸν Γραμματέα κ. Ἀ. Βουζάκη.

Τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν εἰς Κηφισίαν ἄφιξίν μου ἀπεφασίσθη καὶ ἡ τύχη τῆς θυγατρὸς μου Ἑλένης. Ὅτε ὁ πρίγκηψ Λοβάνωφ εἶχε ζητήσῃ τὴν Χαρίκλειαν εἰς γάμον, τότε καὶ ἕτερος ἀξιωματικὸς τοῦ Ῥωσικοῦ ναυτικοῦ, ὁ κ. Πετρόφ, ἐζήτησε καὶ αὐτὸς τῆς Ἑλένης τὴν χεῖρα, ἀπορροῦ μὲν καὶ αὐτός, ἀλλὰ γενικῶς ἐπαινούμενος. Καὶ πᾶσα μὲν ἀπόφασις εἶχε τότε ἀναβληθῇ. Ὅτε δέ, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπανελάβε τὴν πρότασίν του δι' ἐπιστολῆς, καθήκον ἐνόμισα νὰ τῷ καταστήσω πρὸ παντὸς γνωστὴν τὴν θέσιν, εἰς ἣν ἡ οἰκογένεια εἶχε προέλθῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐχ' ἤττον ἐπέμεινε, δὲν ἐνόμισα ὅτι ἐδικαιούμενην περαιτέρω νὰ ἐπιμείνω, καὶ οὕτω, τῇ 25 Ὀκτωβρίου (6 Νοεμβρίου), ἀπῆλθεν ἡ Ἑλένη διὰ θαλάσσης εἰς Βέλγιον πρὸς τὸν ἐκεῖ, ἐπὶ συμπληρώσει τῶν στρατιωτικῶν του σπουδῶν, διατρίβοντα ἀδελφόν της Εὐγένιον μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τῆς ἀδελφῆς Αἰμυλίας. Καθ' ὁδὸν δ' εὗρε πᾶσαν συγγενικὴν ὑποστήριξιν καὶ περιποίησιν παρὰ τῆς κυρίας Ῥώσσελ, Ἑλληνίδος συζύγου τοῦ ἐν Ἀθήναις Βέλγου προξένου, καὶ παρὰ τοῦ στρατηγοῦ κ. Τυρῶ κατ' ἐμὴν σύστασιν παρ' ἀμφοτέροις. Ἐτελέσθησαν δ' οἱ γάμοι ἐν Βρυξέλλαις, παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἐκεῖ πρέσβεως τῆς Τουρκίας, τοῦ ἀρίστου φίλου μου Στεφάνου τοῦ Καραθεοδωρῆ, καὶ οἱ νεόνυμφοι ἀπῆλθον εἰς Πετρούπολιν, συμπαραλαβόντες καὶ τὴν θυγατέρα μου Αἰμυλίαν.

Ἀφ' οὗ δ' ὁ υἱός μου Εὐγένιος, ἐκπνευσάσης τῆς πρὸς σπουδὴν ἀδείας του, ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀνέλαβε τὴν ὑπη-

ρεσίαν του, ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ ἱππικοῦ, διδάσκων εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ὑπαξιωματικῶν, μεταβάς συνώκησα μετ' αὐτοῦ (ἐν ὁδῷ Κάνιγγος ἀρ. 16) ἐπὶ ὑποτροφίᾳ, τὸ ἐπίλοιπον τῆς συντάξεως διανέμων εἰς τὰς τρεῖς θυγατέρας μου.

Θέατρον.

Ἐνταῦθα καὶ εἰς ἄλλην ἐπιμέλειαν προεκλήθην καὶ δὲν ἐνόμισα ἄσκοπον νὰ ἐπιδοθῶ. Τὸ ἀρχαῖον Θέατρον τοῦ Σανσώνη εἶχεν ἐνοικιάσῃ δι' Ἑλληνικὰς παραστάσεις ὁ κ. Ταβουλάρης, αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν εἶχον ὑποστηρίξῃ ἄλλοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει τόσον ἐπιτυχῶς, ὥστε τρεῖς οἰκίας, αἷς κέκτηται ἤδη ἐν Ἀθήναις, μοὶ ἐπέδειξεν ὡς προϊόντα τῶν ἐξ ἐκείνης τῆς ἐποχῆς κερδῶν του. Ἐλθὼν λοιπὸν πρὸς ἐμὲ ὁ κύριος οὗτος, μοὶ ἐζήτησε ν' ἀπελέσω ἐπιτροπὴν μετὰ τοῦ κ. Σ. Λάμπρου, Ν. Πολίτου, Δ. Μ. Καλλιφρονᾶ καὶ τοῦ κ. Καμπούρογλου, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Καὶ οὐδέποτε μὲν ἔπαυσα πρεσβεύων, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Θέατρον ἐστὶ δι' ἡμᾶς ἐν τῶν σπουδαιότερων στοιχείων τῆς ἐθνικῆς προόδου, σχεδὸν ἐπίσης ἀναπόφευκτον, ὡς αὐτὰ τὰ δημόσια σχολεῖα· ἀλλ' οὐχ ἥττον εἶπον τῷ κ. Ταβουλάρῃ ὅτι, πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, ἀπαιτεῖται κυβερνητικὴ ἐνέργεια, οὐδ' ἀρκεῖ ἰδιωτικὴ ἐπιτροπή, ἐν Κωνσταντινουπόλει δ' ὅτι ἐπέτυχον αἱ ἐμαὶ προσπάθειαι, διότι ἐγὼ ἤμην τότε ἐκεῖ ἡ ἀρχή. Ἐπειδὴ ὅμως τὸν εἶδον ἐπιμένοντα, ἐδέχθην, καὶ παρευρισκόμην σχεδὸν εἰς πᾶσαν παράστασιν. Ἡ ἱκανότης τινῶν ἐκ τῶν αὐτοδιδάκτων τούτων ἡθοποιῶν ἀληθῶς μ' ἐξέπληττε. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἦτο, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, παρὰ πᾶσιν ἀνάλογος, καὶ πᾶσα ἐνότης ἔλειπεν εἰς τὰς παραστάσεις. Ἀλλ' ὅ,τι πολὺ λυπηρότερον μ' ἐξέπληττε, ἦν ἡ ἐντελὴς ἀμεριμνεία τῆς Κυβερνήσεως, μὴ ἀντιλαμβανομένης τοῦ καθήκοντος, ὃ εἶχε, τοῦ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐξαιρέτου τούτου στοιχείου τῆς ἐθνικῆς προόδου, καὶ ἡ ἐν μέρει ἐξ αὐτῆς πηγάζουσα ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ. Ἡ περὶ τὸ Θέατρον μικρὰ πλατεία ἦν καὶ ἔμενε χῶρος εἰς ὃν ἐρρίπτοντο αἱ ἀκαθαρσίαι. Ἡ εἰς αὐτὸ